[2019] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 309

ਆਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘ ਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1123/2010) 7 ਮਈ, 2019

[ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਧਾਰਾ 303 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ. ਧਾਰਾ. 34, ਧਾਰਾ.307 r/w. ਧਾਰਾ. 34-ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੜਕ ਦੀ ਜੁਤਾਈ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਸੀ-ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੁਤਾਈ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ-ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਤੇ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜੋ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੀ ਪਤਨੀ), ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ-ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਕੇ' ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ-ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ-ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ' ਤੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 6 ਅਤੇ 7), ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 307 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ. 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., ਯੂ/ਐਸ. 25(c) ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 3(1) (ਐੱਸ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐੱਸ. ਟੀ. (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ)

ਐਕਟ, 1989-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 302, 307 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ. ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 25 (c) ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ-ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਜਿੱਥੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ-ਹਲਕੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿਸ ਨੇ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਟ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਪੈਲੇਟ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਾਈਫਲ ਜਾਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ-ਪੰਚਨਾਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹ (ਸਾਬਕਾ. ਪੀ-79) ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ-ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ 1. ਇਹ ਘਟਨਾ 09 ਵਜੇ 23.11.1997 ਦੀ ਸੀਃ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜਿੱਥੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪੰਚਨਾਮਾ (Ex.P-73) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਥਿਤ ਪਸ਼ੂ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਆਸ ਪਾਸ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਖੰਭਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਛੇ

ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈੱਡ ਜਾਂ ਆਸ ਪਾਸ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਲਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਹਲਕੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 09 ਵਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 23.11.1997 ਉੱਤੇ ਚੰਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚੰਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10] [325-ਈ-ਐਚ]

2. ਪੀਡਬਲਯੂ-1-ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਹ ਨਾਲੀ, ਇਸੋਫੈਗਸ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ certificate-Ex.P-52 ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਟ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਸੱਟ ਲੱਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਈਫਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 12] [316-F-G]

3. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ Nos.1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੈਰਲ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ,

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (Ex.P-52) ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਕਚਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਨ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੰਕੇਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਘਾਤਕ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਾਈਫਲ ਜਾਂ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਦੇ ਘਾਤਕ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 13] [316-G-H; 317-A-B]

4. ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਹਥਿਆਰ ਅਰਥਾਤ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ Nos.1 ਅਤੇ 2, ਵਿਵੇਕ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ Ex.P-79 ਵਿੱਚ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਮੁਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14] [317-ਸੀ-ਡੀ]

5. ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਘਾਤਕ ਹਮਲੇ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16] [317-ਐਚ; 318-ਏ]

ਮਹੇਸ਼ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇ ਤੀਰਥਕਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2009) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 141: [2009] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1122-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2009] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1122

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1123/2010 2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10 ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 05.03.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਨੁਜ ਭੰਡਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਭੰਡਾਰੀ, ਅਭਿਨਵ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੇਮੰਤਿਕਾ ਵਾਹੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੇਸਲ ਵਾਹੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਸ਼ਾਖਾ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਰ. ਭਾਨੂਮਥੀ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2001 ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਾਈ

ਗਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (x) ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨਃ -

23.11.1997 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 9 ਵਜੇ, ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਸੜ੍ਹਕ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੋਮਾਭਾਈ ਰੂਪਾਭਾਈ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ.-3) ਦੁਆਰਾ 1997 ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਆਈ. ਡੀ. 2 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਮੋਡਾਸਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸੜ੍ਹਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਭਾਵ 23.11.1997 'ਤੇ ਲਗਭਗ 09 ਵਜੇਃ 00 ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੜ੍ਹਕ 'ਤੇ ਹਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਿਸ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਡਰ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ

2-ਕਲੁਸਿੰਘ @ਹਰਪਲ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਜੋ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੀਰਾਭਾਈ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ-5) ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੋਮੀਬੇਨ, ਰਮਨਭਾਈ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ-6) ਅਤੇ ਨੰਦਾਬੇਨ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ-7) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੋਮੀਬੇਨ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 6 ਅਤੇ 7 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। 24.11.1997 ਉੱਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਏ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (x) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., 143,147,148,149,506 (II), 323 ਅਤੇ 504 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302,307,120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ।

3. ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., 143,147,148,149,506 (II), 323 ਅਤੇ 504 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (x) ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

4. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੋਮਾਭਾਈ ਰੂਪਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3), ਹੀਰਾਭਾਈ ਸੋਮਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ-ਰਮਨਭਾਈ ਮੁਲਾਭਾਈ ਰੰਗਜੀਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਅਤੇ ਨੰਦਾਬੇਨ ਹੀਰਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7), ਡਾ. ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੋਮੀਬੇਨ ਦੀ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਡਾ. ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਹੀਰਾਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਅਤੇ 7) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 15.11.2000 ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 307 ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (x) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,323,504 ਅਤੇ 506 (II) ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ No.2-Kalusinh ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.10 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। co-accused-No.3 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.127 ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਿਤੀ 05.03.2009 ਦੇ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਤਹਿਤ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (x) ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ No.2-Kalusinh ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੇ 2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.1125 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 02.05.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਨੁਜ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 09 ਵਜੇ 23.11.1997 ਦੀ ਸੀਃ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੋਮਾਭਾਈ ਰੂਪਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਪੰਚ ਗਵਾਹ। ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਾਣਲਾਲ ਸੇਠ (ਪੀਡਬਲਯੂ-12) ਅਤੇ ਰਮਨਭਾਈ ਹੀਰਾਭਾਈ ਪੰਚਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17) ਨੇ ਪੰਚਨਾਮਾ (Ex.P-89) ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੋਮੀਬੇਨ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ (Ex. P - 52), ਡਾ. ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਕਚਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ-ਭਾਵੇਂ ਰਾਈਫਲ ਜਾਂ ਬੰਦੂਕ ਕਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੇਸਲ ਵਾਹੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਅਤੇ 7) ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਸੋਮਾਭਾਈ ਰੂਪਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੀਰਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਦੇ ਸਬੂਤ ਠੋਸ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ ਕਿਸੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

8. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

9. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਧੇਮਦਾ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ 95 ਵਿੱਚ ਸੜਕ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਸੋਮਾਭਾਈ ਰੂਪਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ 1997 ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਮੁਕੱਦਮੇ 131 ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਏਕੜ ਅਤੇ 22 ਗੁੰਟਾ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਮੋਡਾਸਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ 1 ਅਤੇ (3) ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਿਵਲ

ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਕਥਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮਿਤੀ 16.10.1998 (Ex.P5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ" ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਥਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 1998 ਦੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਓ. No.67 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਐਕਸ. ਪੀ.-126 ਵਜੋਂ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਧਾਰਕ ਸਰਵੇਖਣ No.95 ਦੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਦੋ ਧਾਰੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਮਕਸਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ਼ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

10. ਇਹ ਘਟਨਾ 09 ਵਜੇ 23.11.1997 ਦੀ ਸੀਃ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੋਮਾਭਾਈ ਰੂਪਾਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜਿੱਥੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪੰਚਨਾਮਾ (Ex.P-73) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਥਿਤ ਪਸ਼ੂ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਆਸ ਪਾਸ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਖੰਭਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈੱਡ ਜਾਂ ਆਸ ਪਾਸ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਲਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਹਲਕੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 09 ਵਜੇਃ 00 ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ

ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 23.11.1997 ਉੱਤੇ ਚੰਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚੰਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿ "ਕਾਲੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੰਦਾਬੇਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਰਮਨਭਾਈ "। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀ No.2-Kalusinh ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿਸ ਨੇ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

12. ਡਾ. ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੋਮੀਬੇਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (Ex.P-52) ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈਃ -

(i) ਛਾਤੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 0,5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦੇ ਨਿੱਪਲ ਦੇ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਜ਼ਖ਼ਮ।

(ii) ਪੰਕਚਰ ਜ਼ਖ਼ਮ, ਗੋਲ, ਗਰਦਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 0,5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਮਾਪਦਾ ਹੈ। (iii) ਸੱਟ ਨੰਬਰ (i) 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਮੱਧ ਦੇ ਪਾਸੇ ਪਿੱਠ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਕਾਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵਿੱਚ ਲੰਘਿਆ। ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਕਾਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ 5 ਵੀਂ ਪੱਸਲੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਨਿਕਾਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੱਬੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 7ਵੀਂ ਪੱਸਲੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਹ ਨਾਲੀ, ਇਸੋਫੈਗਸ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ-Ex.P-52 ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਸੱਟ ਲੱਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਈਫਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

13. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ Nos.1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਰਾਈਫਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੈਰਲ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (Ex.P-52) ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਕਚਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਨ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਏ' ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੰਕੇਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਘਾਤਕ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਾਈਫਲ ਜਾਂ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੋਮੀਬੇਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਦੇ ਘਾਤਕ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।
14. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਾਣਲਾਲ ਸੇਠ (ਪੀਡਬਲਯੂ-12) ਅਤੇ ਮਧੂਸੂਦਨਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਭਾਈ ਪਾਂਡਿਆ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਦੋਸ਼ੀ Nos.1 ਅਤੇ 2 ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਪੰਚਨਾਮਾ (Ex.P-79) ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਹਥਿਆਰ (ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ) ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ (1 ਅਤੇ 2) ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ Ex.P-79 ਵਿੱਚ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਮੁਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਰਫ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਬਣੇ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਘਾਤਕ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰਾਈਫਲ ਸੀ 1 ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਸੀ 2 ਦਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਰਫ ਖਾਲੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਸੱਟ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਈਫਲ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਗੋਲੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਿ ਕੌਣ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਦਾ

ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

16. ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ।

ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ (ਮਹੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ)।

ਦੱਤਾਤ੍ਰੇ ਤੀਰਥਕਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2009) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 141)। ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ, ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-

ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ No.1-Ashoksinh ਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate